

CARLES SALVADOR

ELOGI
de la
VAGÀNCIA

COL·LECCIÓ

ESPIGA

adorC/062

9

3

7

CARLES SALVADOR

ELOGI
de la
VAGÀNCIA
I UNA CUA

S E N Y A L

DE

NAVARRO I BORRAS

COL·LECCIÓ ESPIGA

1937

JUSTIFICACIÓ DEL TIRATGE

*30 exemplars en paper Offset,
numerats 1 a 30, fora de venda,
constituïnt l'edició d'autor.*

250 exemplars en paper rosa,
sense numerar, posats a la ven-
da com a edició popular.

SEN YAL

CAL reposar, però, en una feina distinta.

Quan vaga el fusell i s'aprén de lletra, la trinxera defensa i crea un millor estil de vida.

El vell exemple de Sòcrates aprenent una tonada musical hores ans de prendre la cicuta el superen els nostres combatents. Ambdós, Sòcrates i el milicià, amb sa indiferència davant la mort i l'afirmació de la dignitat humana són l'Ideal.

Elogiem la vagància del qui pensa.

Blasmem el pensament del qui vaga.

Són dues concepcions antitètiques: Torre gòtica i con.

El pensament del qui vaga, és a Espanya, sornegueria hipòcrita que es decora amb la fantasia

monstruosa d'esperits turmentats, pors ultraterrenes i anorreament de la personalitat; arestes de pedra, gàrgoles quimèriques, torre gòtica.

Vagància del qui pensa: Con de plans ben units, senzillesa del treball quotidià fet amb l'alegria del qui treballa per la Llibertat, la Justícia i l'Esperit, flamarades que il·luminen els camins dels homes que volen ésser lliures: Tant s'hi val que la flamarada siga d'un volcà d'anhels dels oprimits com d'un Lenin.

Enric Navarro i Borràs.

ELOGI DE LA VAGANCIA

Al segle XX hom diu feina al treball manual i vagància al treball intel·lectual. Vol-driem vore estimada la vagància i harmoni-sar-la amb la feina.

Eixir del taller i vagabundejar.

Heus ací la nostra idea, molt noucentista.

Posar en activitat el múscul i, després, posar en activitat el cervell.

Fer entrar un poc d'hel·lenisme en aquest temps de molta mecànica fabril.

Aconsellar el pensar; induir a trobar explicació a totes les qüestions problemàtiques que sembla no ho són.

Açò és el que es proposa en "Elogi de la vagància", el vostre amic,

C.S.

I

COMENÇA LA VAGANCIA

Hem eixit de classe.

Eixir de classe és eixir de presó: d'aquesta fràgil presó del deure quotidià.

Fa sol. Un sol que tot ho daura i enlluerna menys el cel, d'una sola tinta atzur, que pren l'esperit.

No es veu ni un núvol. Un núvol és un pensament en l'atmosfera. Com els pensaments, els núvols s'esvaïxen o terminen en tempesta.

Passegem per l'albereda sense pensar en res. Ni un núvol. Ara caminem per caminar.

Carretera afora, ens allunyem del passeig on els arbres ombregen.

Devem fer ombra nosaltres, però no la veiem. Les nostres passes deuen fer petjades al camí polsós. Però les nostres petjades no les veiem.

La dolçor de la vagància està—verament—captivant-nos els sentits.

II

IMMERSIÓ

Oïm, claríssim, un càntic.

Un rossinyol? Un camperol que xiula?

Hem perdut ja els sentits.

On som? Caminem per caminar i no sabem on és l'Orient.
Perduda la noció del lloc, i la del temps, no sabríem mesurar
l'estona.

Ni un pensament, ni una petjada, ni l'ombra de la nostra
còrpora.

Ens ha extasiat el passeig. Hem fet immersió dins la
vagància.

Som a la terra o a l'espai? Qui ho sabria?

Som lliures—vagant—. Però estem en una altra presó;
presó sense límits ni murades.

Però una terrible cadena ens junyix: la dolçor de no fer
res!

III

DEVALLAMENT

Ens havem deturat. Açò vol dir que érem en l'aire i que
devallem. Qui puja no es detura mai. Qui ho impediria,
el Sol?

Som deturats enmig la carretera. La carretera zigzague-

jant s'acaballona sobre la veïna lloma immòbil. Per pujar-hi el desnivell s'accentua.

El desnivell ens detura sempre.

Som cara al migdia i no ens adonem del món ni de nosaltres, puix que la llum del Sol ens enlluerna. Cal que donem les espatlles al Sol; que mirem al Nord, car ell és pensament. El Sud és indolència i doloria. La musa popular andalusa és plena de dolor i esclata en nominatius de dona... «Dolores»... «Angustias»...

Algú ha dit que les terres del Nord són les terres de l'humorisme.

IV

APAREIX L'OMBRA

Ens havem posat d'espatlles al Sol.

Ara, sí. Ara sí que sabem que som a terra. Davant nostre tenim la nostra ombra.

Ella és una continuació de la nostra persona; sembla la personalitat.

Camina davant, ara.

Voldríem fer-la desaparèixer, i si correm per abastar-la, ella corre. Ens agradaria prendre-li el cap i destruir-li'l.

Hom podria matar la personalitat d'un home? Erem feliços abans; car érem inconscients fins de la pròpia existència.

L'ombra ens ha produït neguit. Un neguit que comença

als peus i acaba on ella té la fi, indefinida, ni llum ni ombra ja. penombra sempre.

Com la personalitat del passetjant vagarívol que termina esvaint-se, perdent-se, esborrant-se en entrar al camp del Sol enlluernador i auriolant.

V

LA CARRETERA I L'HOME

Aquesta carretera ens mostra qüestions que mai no se'ns havia presentat.

Hem descobert en ella unes roderes, paral·leles, d'un carro vianant i savi car ell ha descobert horisons.

La carretera, per a l'home, fina allí, junt a aquell arbre. Però si el vehicle ha vingut, és de més lluny de l'arbre; si ha anat, és ja més lluny de l'arbre.

El carro ha passat. Vers on? No cal esbrinar-ho. La direcció sempre serà segons la nostra posició.

Un carro guiat per un home o un home guiat per una intel·ligència, qué més dóna? Un home anirà cap al bé o cap al mal, segons la posició del nostre judici.

Però ell anirà. I deixarà en la terra senyals del seu pas. El món sentirà les seues passes. I si ell porta molt de pes, la rodera serà més pregona, la senyal més notada.

Tots portem càrrega i anem. Tots tenim un observador. Qui serà l'observador nostre ben orientat?

VI

LES FORMIGUES I L'HOME

Heus ací un altra qüestió que es presenta insospitadament.

Unes formigues que fan camí travessant la carretera.

Entren manses, passejadores, corpreses per la galbana. Després es fan bellugadisses, escampadisses, vora la carrilada i més enllà d'ella.

Ah!, és que el carro en passar n'ha esclafades unes quantes, de germanes. Ací estan mortes, hòrridament sangonoses a la llum del Sol. Al solc de l'altra rodera, també unes pobres formigues, jeuen ventre a l'aire.

Mes les vivents ixen del camí tranquil·les ja. S'han oblidat de les germanes assassinades.

Van o vénen del menjar?

No comprenem la justícia de les formigues. Per què no segueixen el carro, i l'assalten, i fan venjança?

Oh!, maleïdes formigues humanes que aneu al menjar o que veniu del menjar i deixeu enmig del camí i sense venjança les germanes assassinades!

VII

IDEES SOBRE EL CON

La injustícia és companyera del materialisme car, en aquest, conviuen tots els egoismes.

La justícia és companyera de l'espiritualisme.

Aquest és fi com una punta d'agulla.

El materialisme és ample, circular i el seu radi es mou damunt terra proporcionat-se base, sosteniment.

Entre l'un i l'altre existix la diferència que hi ha entre la base i la cúspide d'un con.

L'art gòtica és l'art de les puntes: de con o de piràmide. Per tant, usada en edificacions religioses.

Sembla buscar l'espiritualisació dels afers de la vida.

Podríem dir la Justícia.

Perquè Déu és la justícia summa.

L'acció de les formigues que van o vénen del menjar no està al cim, sinó a la base del con.

Per ço es comporten injustament oblidant les germanes mortes.

Formigues humanes! Cal pujar a la cúspide del con; és a dir, cal espiritualisar els afers de la vida.

VIII

L'INFANT ENAMORAT DE LA VAGÀNCIA

La teoria per a explicar l'ensomni és ben curiosa. Ella diu que en un segon hom ensomnia passatges que tardarien en la vida real hores, dies, setmanes a passar.

La Revolució francesa ensomniada en un segon, detalladament!

Hi ha coses astoradores. Ara ens adonem que es podria

fer tota la introducció a la filosofia del con, ací, mirant aquest infant i ell no seria adonat del filosofador.

Perquè hi ha ací un infant brut, de roba espentolada, que es proposa fer un con de pols de carretera.

Un infant que ha dies viu enamorat de la vagància i que ara és en presó de geometria.

Un infant que prenent no fer res fa més que cap altre infant.

Ell, elogi de la vagància.

IX

EL CON TRUNCAT

Les mans de l'infant tenen un laborar inexpert. Mes el con es va formant.

Ell té el daler que la punta siga de con. Puja i baixa les mans refinant-la.

Genolls a terra, l'infant és abstret.

Ha deixat quasi ben perfecta la representació.

Creua els braços. Descansa.

Però, com la imaginació, no pot estar parada l'activitat infantil. I estirant el cos i els braços recull uns cantals.

D'un colp de mà escapça el con.

L'ha truncat.

I li ha llevat tot el que tenia d'espíritual.

I amb follia comença a llançar pedres a l'aire, les quals
cauen sobre d'ell mateix.

I riu fortament i boja.

L'infant ha fet d'un con un volcà en erupció.

X

L'HOME INCOMPLET

L'home, en perdre l'espiritualisme, ço que l'unix amb
Déu, es torna volcà.

Les passions, combustible. Els sentits, cràters.

El cor no és bo ni mal, sinó per a la sístole i la diàstole.

Tot per ell és carn; i fins l'animació del cervell està man-
cada d'ànima.

Cauran sobre d'ell mateix els propis mals i els rebrà rient
fortament i folla.

Un boig. Un pobre boig.

Un home incomplet, com un con truncat.

XI

NÚVOLS

Sortosament l'infant no ha sabut que érem darrere d'ell
observadors.

Seguim el passeig.

I ens adonem, de sobte, que ha desaparegut la nostra ombra.

Des de quan?

Potser des què ens hem capficat dintre el nostre pensament.

Aparegué un pensament; aparegué un núvol al cel atzur que ha tapat el Sol.

Iniciem la retirada, temerosos de la tempesta.

A casa! A casa!

Passem ara per l'arc dels arbres de l'albereda.

Ens estalonarà la tempesta?

El dubte no és més que el desenvolupament d'una tempesta dintre un crani.

Pensem en Víctor Hugo.

A casa! Fugim dels pensaments!

XII

ACABAMENT

Per fortuna al campanar de la Vila toquen les dotze.

Es hora de dinar.

Dinem, doncs, i que el paladar fruïxca la sabor de les viandes i del vi.

Devallem de l'espiritualisme al materialisme, al necessari.

Construïm el con, un con perfecte on els plans siguen ben units.

Tracem un camí, unint la base amb la cúspide. I ascendim
del materialisme a l'espíritualisme.

Fem-nos homes complets.

Que ni manquen els peus ni el cap.

Pensem i mengem.

Treballem i fem vagància.

5 POEMES DE LA GUERRA

Si diguéssim: Ningun poeta autènticament poètic ha deixat de cantar l'autenticitat de la seua època, hauríem dit una veritat.

Poeta i ciutadà: Home! Poeta i ciutadà: acció i reacció dins l'ambient bèl·lic: càntic, plor, llaor, crit hòrrid, desfermat... o bé tendra veu rítmica, a mitja veu, tremolosa veu de dolor, de complanta...

La Guerra ha dictat, en el fons del cor del poeta, el ritme de la paraula viva: valenciana, poètica.

Poemes de guerra, doncs. La Guerra—el que la Guerra té d'humà i d'antihumà—ha esbatussat l'ànima del poeta, ciutadà home de lletres.

C. S.

MITING

Un rogall
sens defall,

mil crits
dels pits

encesos,
possessos

de passió
revolució-

nària.
Llumenària

heroica
i estoica.

Colors,
ardors

i mans
de germans

que piquen
i repiquen

els mots
forts

dels oradors.
Tremolors

cordials.
Ideals

vermells
i els càntics, ja vells,
de les Internacionals.

PROPAGANDA MURAL

*Folla follia de cartells:
coloraines desdibuixades,
punys, ferramentes i fusells,
banderoles humanisades...*

*Paret: cel d'estrelles vermelles
i trinxera de sindicats.
(Ulleres es calen les velles
per llegir els últims esclats).*

*Oh, silenciosa batalla
de papers litografiats
que als qui són joves emmiralla
i els troca en audaçs soldats.*

CIUTAT OBERTA

Tota la nit està punxada d'estrelles.
Nosaltres, sota la comba de l'aire fosc blau,
esguardem les grosses i nímies maravelles
d'aquest cel antic i suau.

Hi ha, enter, el silenci que creix i es buida
entre els llistons de les persianes.
Oh sacra nit, si fos d'Amor. Ets indefinida
com l'Amor cruent de les novensanes.

Ai, aquesta pau de la por! Cap soroll no s'ou.
La ciutat oberta descansa els ulls.
No mou les mans, els peus no mou.
Respira. Dormen els nets, dormen els sulls,

Fins la ràdio, rogallosa,
ha plegat sa veu, un xic glaçada,
dins la capsa metàl·lica i filamentosa
del micròfon. La nit dorm despullada.

Despullada! I no obstant, no sé què tenim
que esperem, oh volta del cel obscura,
amb angoixa i esglai, el rogall del crim
d'una amarga malaventura.

I guaitem amb ulls i amb orelles
tota passa ferma o lleugera
i afermem les mans a les canelles
doblades. Asseguts fem espera.

I de sobte brunz alt i lluny
un trimotor, o deu, o vint...
Nosaltres peguem un bot i tanquem el puny
amb ràbia.

—Avions?

Seguim oint.

I s'encenen dins la nit obscura
els reflectors que fan cosquerelles
—desigs d'astral antiarquitectura—
a les tremoloses estrelles.

I la virilitat de tot canó antiaeri
es prepara conscientment i somrient

a llançar contra l'obscur misteri
de la nit la seua sement
de mort.

I plora la sirena
l'auguri de la Vida i de la Mort
i escampa pel refugi la pena
de les formigues que busquen port.

I es desfermen els braços dels amants,
i s'apaguen dels esposos les besades,
i aquell nen cerca plorant els tirants
i les sabates trencades.

I els gossos de la nit udolen,
cara al cel, contra els enemics trimotors.
Altes les negres ales volen.
Homes-àguiles? Homes voltors!

I...! blaff!! Un llum blanc, de mort, lleig,
que devalla contenint el respir,
i el terrabastall del bombardeig
— tres segons! — que sembla no ha de finir.

I l'espetic de l'antiaeri, caçador
dels coloms de la guerra,
i els cors que esclaten de terror,
i els edificis que cauen a terra...

I els ais! dels ferits, i de la mort els glops,
i la sang de via retorta,
i els ossos estellats, i els músculs xops,
i els llavis trits, i els ulls de claror somorta,
i les mans obertes com urpes de llops,
i el penjoll de carn enganxada en una porta...

Oh nit propícia a l'Amor galant
que en un instant l'au atacant
et desperta i et desconhorta!

.
Ciutat oberta, d'obertes ferides
urbanes, de pisos rebentats:
demà et donarà el Sol amorosides
calors i els teus danys seran venjats.

CANÇÓ TENDRA D'HOSPITAL

Enmig la pluja de bales
la rosa al pit et florí,
la rosa que et va encaixar
el fusell de l'enemic,
la rosa que es concretava
en estrela de cinc pics.
Tu pots lluir la ferida
que és una rosa d'abril.

La llibertat clamadissa
et vol robar l'enemic,
la llibertat ja madura
que a l'home dóna sentit,
la llibertat prenys de vida
com un somriure pueril.
Tu pots lluir la feconda
llibertat que t'has collit.

Finarà la guerra moble;
tu hauràs estat ferit.
Envejat pels camarades
seràs l'orgull dels teus fills.
La impura cendra enemiga
serà com un record gris,
i lluiràs la penyora
del teu i el nostre destí.

LA FALLA GRAN

D'antic et ve, ma Terra, la cançó
i tots els anys et mostres com antany;
sempre has posat la teua ambició
a fer cremar els símbols de l'engany.

Oh Terra d'on sóc eixit!
Entre música i rialles
mostres el seny i el sentit.

Tens per les falles forta obsessió
perquè del cor del Poble són afany;
guspira i flama i foc d'aquell tió
que crema i anihila i no fa dany.

Poble de foguera al pit!
Entre música i rialles
mostres el seny i el sentit.

És pia i clara aquella visió
que tens de l'home que et posa el parany

i que et predica la remissió
mentre et desagna i augmenta son guany.

Al foc amb la Mort junyit!
Entre música i rialles
mostres el seny i el sentit.

Ah poble meu cansat de dar perdó
i de cremar els símbols de l'engany;
tot palpitant de calda il·lusió
has fet la Falla Gran de l'averany.

Fum i cendra un món d'oblit.
Entre música i rialles
mostres el seny i el sentit.

SECON VOLUM
DE LA COL·LECCIÓ
E S P I G A

acabat d'impremtar el
dia 24 de desembre
de 1937, als obradors de
la Tipografia Moderna,
de Valencia.

EL
PROXIM VOLUM
DE LA COL·LECCIO
E S P I G A

SERA

CARASSA
I MINERVA

de

Enric Navarro
i Borràs

2 cat Sa